

Hoera! Hoogbegaafd én vrouw?

Slim en hoogbegaafd! Hoger opgeleide vrouwen erkennen dat ze misschien niet dom zijn, maar hoogbegaafd? Nee, dat bestaat niet! We maken het in onze beroepspraktijk maar al te vaak mee. Hoe komt het dat juist slimme vrouwen hun talenten vaak niet onderkennen? En wanneer mag je jezelf zelfs hoogbegaafd noemen? De auteurs geven in dit artikel antwoord op deze vragen en geven tips om vrouwen meer bewust te maken van hun talenten zodat ze die naar tevredenheid, van henzelf en van organisaties, in kunnen zetten.

Voor hoogbegaafdheid is nog geen algemeen geaccepteerde definitie. Verschillen in inzicht hierover hangen vaak samen met de vraag of bij het vaststellen van hoogbegaafdheid puur en alleen wordt gekeken naar de hoogste 2% score op een valide IQ test, of dat een buitengewoon intelligent persoon ook prestaties moet laten zien. Kan iemand zonder diploma's, zichtbare prestaties of goede maatschappelijke positie toch hoogbegaafd zijn?

Kenmerken

Om uit deze verwarring te komen is in de loop van 2006/2007 in Nederland een landelijk consensustraject (Delphimethode) uitgevoerd onder een groep experts. Die experts, onder andere psychologen, (loopbaan)coaches, bedrijfsartsen en een psychiater, waren zelf hoogbegaafd en zij werkten met hoogbegaafden. Zij kregen de vraag voorgelegd naar wat zij precies onder 'hoogbegaafdheid' verstaan. De uitkomst

van dit onderzoek is een existentieel model met de volgende gemeenschappelijk gedeelde kenschets: een hoogbegaafde is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij scheidt plezier in creëren.

Bij bovenstaande karakterisering springen de volgende kenmerken in het oog:

- 🌀 Hoogintelligent (denken, te meten met een valide IQ test > 130)
- 🌀 Autonom (zijn)
- 🌀 Rijk geschakeerd gevoelsleven (voelen)
- 🌀 Gedreven en nieuwsgierig (willen)
- 🌀 Hoogsensitief (waarnemen)
- 🌀 Scheppingsgericht (doen)
- 🌀 Creatief, snel, intens en complex (samenspel)

In de genoemde kenschets gaat het om een hoogbegaafde in balans. De hoogbegaafde kan echter ook scheefgroeien en overdreven

of juist teruggetrokken trekken gaan vertonen. Kenmerken van het teruggetrokken gedrag zijn bijvoorbeeld: onderpresteren, depressief worden, overgevoelig zijn, zich isoleren, vermijdingsreacties. Voorbeelden van overdreven gedrag zijn: anderen aanvallen met woorden als wapen, de aandacht trekken, het domineren van gesprekken, het trotseren van wetten en regels.²

**Een hoogbegaafde kan ook
scheefgroeien en overdreven
of juist teruggetrokken trekken
gaan vertonen**

Man versus vrouw

Op basis van onze praktijkervaring zien we een aantal verschillen tussen hoogbegaafde vrouwen en mannen. Het valt ons op dat vrouwen vaker teruggetrokken gedrag vertonen en hun talenten niet laten zien. Hoe ontstaat eigenlijk onderschatting van talent bij vrouwen en wat zijn de gevolgen? Sommige personen scoren beneden de 'norm', bijvoorbeeld door faalangst, dyslexie of gebrek aan motivatie, maar zijn wel hoogbegaafd te noemen op basis van de overige kenmerken. Al in de vroege jeugd worden meisjes en jongens verschillend benaderd.³ Zonder uitpuittend te willen zijn, noemen wij een aantal ontwikkelingen die ertoe bijdragen dat vrouwen hun eigen talenten onderschatten en te weinig laten zien.

Drs. Sieuwke Ronner is klinisch psycholoog en organisatiekundige. Zij begeleidt veranderingstrajecten in bedrijven en traint en coacht (onder anderen) hoogbegaafden in hun werk (info@meriones.nl). Zij is lid van de VVAO Gouda.

Dr. Noks Nauta is bedrijfsarts en psycholoog. Zij werkt als freelance trainer en docent, onder meer op het gebied van hoogbegaafden (info@noksnauta.nl). Zij is lid van de VVAO Delft. Samen schreven zij het boek 'Ongeleide projectielen op koers. Werken en leven met hoogbegaafdheid'. Harcourt Book Publishers, 2007. ISBN 978 90 265 17990

Tips voor slimme vrouwen

- 🌀 zie hoogbegaafdheid als een gave, waarmee je zinvolle dingen kunt doen;
- 🌀 zoek rolmodellen van vrouwen voor wie jij bewondering hebt. Wat doen zij wat jij niet doet?
- 🌀 onderzoek of je een van de genoemde soorten 'vermijdingsgedrag' herkent en vraag aan anderen hoe realistisch dit gedrag is; zoek samen naar alternatieven;
- 🌀 zoek contact met andere (hoogbegaafde) vrouwen en deel je gedachten, je onzekerheden, je gevoelens;
- 🌀 ga na waar jouw balans ligt en of je wellicht bent doorgeschoten naar de overdreven of de teruggetrokken kant;
- 🌀 ga na wat jouw waarden en opvattingen zijn en wat die van de buitenwereld zijn; laat die van je zelf leidend zijn;
- 🌀 zoek zo nodig een professionele coach die jou begeleidt in je zoektocht naar meer zelfvertrouwen en beter gebruik van je talenten.

Literatuur

1. Maud Kooijman- van Thiel (red), (2008). Hoogbegaafd. Dat zie je zó! Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden. Ede: OYA Productions, 2008. ISBN 978 90 9023526 4
2. Mary-Elaine Jacobsen (1999, 2000). The Gifted Adult. Ballantine Books. ISBN 0 345 43492 7
3. Corine Cadle Meredith (2009). Young, gifted and female: a look at academic and social needs. In: Gifted and Talented International-24(2), December 2009: 109-121.
4. Corten, F.G., Nauta A.P. & Ronner, S. (2006). Highly intelligent and gifted employees-key to innovation? Academic paper International HRD-conference. Amsterdam, October 2006.

schoolprestaties van meisjes anders beoordeeld dan die van jongens, vooral in de bètavakken. Meisjes durven hun bètacapaciteiten vaak niet te laten zien. Het gevolg hiervan is dat vrouwen zich meer ontwikkelen in de sociale beroepen.

4. Vrouwen stellen vaak hoge, soms onrealistische, verwachtingen aan zichzelf: zij moeten in al hun verschillende rollen (werknemer, werkgever, vriendin, partner, moeder, dochter) goed zijn. Hun perfectionisme belemmert hen fouten te durven maken en toe te groeien naar een leidinggevende positie. Ook hebben zij in het bereiken van de top last van de waardeoordelen over 'vrouwelijke' en 'mannelijke' eigenschappen. Sommige hoogbegaafde vrouwen hebben een wens tot gelijkwaardigheid: 'ik ben niet beter dan een ander'. Zij voelen zich belemmerd door hun vrouw zijn en verbergen hun kwaliteiten. Andere (succesvolle) vrouwen hebben de neiging om zich 'mannelijk' te gedragen en zich aan te passen aan de dominante mannencultuur. Er bestaan maar weinig rolmodellen voor hoogbegaafde vrouwen aan wie zij hun gedrag kunnen toetsen. Dit geldt vooral voor vrouwen die geboren zijn voor circa 1960.

5. Het is voor vrouwen vaak lastig een balans te vinden tussen werk en privé; gezins- en opvoedingstaken komen nog steeds veelal op de vrouw neer. Als vrouwen in aanmerking komen voor een topfunctie moeten ze wel echt goed zijn. Veel vrouwen ervaren dit als een

zware belasting. Bovendien worden vrouwen nog steeds lager betaald dan mannen in dezelfde functie. Dat betekent dat zij lager worden gewaardeerd dan mannen in dezelfde functie, hetgeen natuurlijk frustrerend is en belemmerend voor hun motivatie.

Conclusie

Vrouwen (h)erkennen nog onvoldoende de kenmerken van hoogbegaafdheid óf maken die onvoldoende zichtbaar. Dit kan tot negatieve effecten leiden zowel in het werk als privé. Veel hoogbegaafde vrouwen hebben een (te) laag zelfvertrouwen, compenseren dit door hoge eisen aan zichzelf te stellen en komen zo niet tot echte ontplooiing van hun talenten. Met name vrouwen tussen de 30 en 45 jaar hebben een verhoogde kans op overspanning en burn-out. Bij sommigen kan deze situatie leiden tot somberheid en depressieve gevoelens. Jammer, want zo gaat er veel talent verloren, terwijl hoogbegaafde vrouwen juist zeer positieve bijdragen kunnen leveren aan arbeidsprocessen. [4] 🌀

**Een hoogbegaafde is een snelle en
slimme denker, die complexe zaken
aankan. Autonom, nieuwsgierig en
gedreven van aard. Een sensitief en
emotioneel mens, intens levend.
Hij of zij scheidt plezier in creëren**